

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Predica

Archimandritului, vicariu episcopesc **Iosif Goldiș** rostită la sărbătorea Nascerei Domnului din 1894. în biserica centrală a Orașii-mari.

„Eca ve dau în scire bucuriă mare.“ Luca II. 10.

Când în testamentul vechiu a publicat Dumnezeu poporului legea prin Moise, era atmosfera sguđuită de tunete și trăsnete necurmăte, străluciau fulgerile nesuferite de ochi, durduia sunetul asurđitoriu al trîmbișelor, și acoperia fum și nor nepătruns muntele Sinaiului: însuș Dđeu vorbea prin glasul naturii cu atăta Maiestate, cu organ așa de puternic și înfricoșat, încât tot poporul de spaimă cuprins a strigat cătră Moise: „Vorbesce tu cu noi, noi te vom asculta, și se nu ne vorbescă Dđeu, ca nu cumva se murim.“ (Eșire XX 19).

Dumneđeu mișcat de aceste vorbe, a promis poporului, că i va trimite un profet, pre carele se-l pótă asculta. „Profet le voi scula dintre frații lor asemenea ție, a đis Domnul cătră Moise, și voi pune cuvintele mele în gura lui, și acela va vorbi lor tóte câte i voi porunci lui; și tot cel ce nu va asculta de cuvintele mele, care acela le va vorbi întru numele meu, dela mine și va lua respłata.“ (II Lege XVIII 18—19).

Acest profet, după mărturisirea făcută la faptele Apostolilor de sântul Petru (III 13) și Stefan (VII 37) este Christos Mântuitorul nostru, carele s'a născut astăđi în trup omenesc asemenea nouă.

Și decă în vieța familiară la nascerea unui băiat, carele are se fie cu timpul razem casei și conducătoriu familiei, tótă casa și membrii familiei se veselesc; decă într'un stat la nascerea mostenitorului tronului, carele are se pórte toiagul împărăției, împărăția cu capul statului împreună se bucură: atunci nemărginit mai mare este bucuria neamului omenesc în điaua nascerii acelu fiu preasânt, carele are se ședă pe tronul împărăției lui Dumneđeu.

Voiu se Ve arăt, când, unde, pentru ce s'a născut Christos, și ce detorințe avem noi față de El.

I.

Christos s'a născut pe la anul 42 al stăpâniei și la 62 al vieții lui August împăratul, când pe tot pământul stăpânia pace, „Căci, după Ap. Pavel, Christos este pacea noastră,“ (Efeseni II 14) Carele a venit și a predicat pace voue celor de departe și celor de aprópe.“ (II 17).

Precum în natură, când sbórá vulturul din cutare parte și este vėđut de asupra, e semn pentru paserile vorbărețe a-și curma netrebnica lor larmă: așa Christos Domnul ivinduse în lume, s'a impus linișce celor ce cugetau la resbele, după profetia ce đice: „Popor asupra altui popor nu-și va mai rėdica sabia sa, nici se vor mai deda resbelului.“ Isaia II 4.

Precum roua binefăcătore și meteorul cel luminos cad numai în noptile senine și line, așa Christos s'a ivit și voesce a remăné numai în inimile cele senine și pacinice, unde arme, procese și certele consciinței sunt amușite. Precum cel ce umblă în întunerec, decă și-a perdut calea, umblă uneori nóptea întregă rėtăcind, și nu póte da de cale până când il surprinde điaua: așa și ómenii rătăcind în greșele și pecate, după ce odată au perdut cunoscința de Dumneđeu, n'au putut reveni la adeverata Lui cunoscința până atunci ce în persóna lui Christos a sosit điaua cu lumina ce luminėzá pre tot omul ce vine în lume; după profetia lui Osia, ce đice: Luminos ca aurora va rėsări El, și va veni la noi ca o plóia, ca o plóia tărđia, care adapă pământul.“ VI 3.

Născutu-s'a la mieđul noptii în đi de Duminecă, în carea đi la facerea lumii s'a đis „se fie lumină și s'a făcut lumină,“ ca cu nascerea sa din întunerecul aceliași nopti se rėsară lumii lumina cunoscinței.

S'a născut la 25 Decemvre în solștițiul de érnă, când đilele încep a se lungi și treptat se apropiă

de noi sôrele, dându-ne să înțelegem, că Christos, sôrele dreptății ni-a adus și mărit lumina grației dumnezeesci prin venirea lui la noi.

Și „Poporul ce umbla în întunec, vede acum o lumină mare; ȳice profetul Isaia, asupra celor ce ședea în pământul umbrelor morții, strălucesc lumina.“ (IX. 2).

„Eu sunt lumina lumii, ȳice Ch. despre sine; Cel ce-mi urmază mie, nu va umbla în întunec, ci va avé lumina vieții.“ Ioan, VIII, 12.

II.

A eșit edict dela imperatul August, ca să se conscrie toți supușii împărăției romane (Luca II). Și mergând ca să se înscrie fie-care la locul competenței sale: s'a dus și Iosif din Galilea din orașul Nazaret, la Iudea în orașul lui David, ce se chiamă Vitleem, ca să se înscrie cu Maria logodnica lui; că el era din casa și seminția lui David.

Și când erau ei acolo, s'au împlinit ȳilele ca Maria să nască. Și a născut pre fiul seu cel anteu născut, pre care l'a înfășat și la culcat în esle, pentru că nu aveau loc în ospetăria.

Acésta conscriere a împărăției romane privesce deosebit pre acum născutul Isus Christos, la care se reduce ce spune Orosius, scrietoriul roman (Historiarum Libri XII a 390), că „August imperatul chiar în acest timp a recusat titlul de Domn, având o ȳreșcare presimțire, că deja este născut pe pământ adevăratul domn al ceriului și al pământului“, despre care ȳice Domnul prin gura profetului: „Și-ți voi da poporale drept moștenire, și marginile pământului drept stăpânire.“ Pentruce ȳice s-tul Grigorie (Homil 8), „că odată cu conscrierea lumii s'a născut Christos în trup, carele va să conscrie pre aleșii sei pentru eternitate;“ precum a prorocit'o Isaia ȳicând: „Un copil ni s'a născut, un fiu ni s'a dat, și domnia este pusă pe umerii Lui, și se va chema numele Lui minune, svătuitoriu, Dȳeu puternic, părinte etern, Domn al păcii; crescerea domnirii Lui și a păcii Lui nu va avé capăt.“ (IX 6—7).

Erau păstori în acea lature petrecând pe câmp noptea împregiurul tarmelor sale; ei au văduț din partea Vitleemului strălucind o zare fôrte luminosă, și au ȳis unii cătră alții: *Să mergem până la Vitleem, ca să vedem ceeu ce s'a întemplat.*

Mers'au de grabă și au aflat pre Maria și pre Iosif cu pruncul, carele era culcat în esle; s'au închinat Lui și apoi s'au întors la ale sale, lăudând pre Dumneȳeu pentru tôte cele ce au auđit și au văduț.

Tot așa Înțeleptii (magii) dela răsărit conduși de sténa straordinară până la Vitleem și întrebând: *Unde este Imperatul, cel ce s'a născut? Am venit să ne închinăm Lui.*“ Intră în casă și vėd pruncul, pre care ei îl adoră, îl predică prin daruri mistice: *cu aur ca pre rege, cu tămăe ca pre Dumneȳeu, cu smirndă ca pre muritoriu,* (S. Grigorie, homil 10). După care se re'ntore mulțamiți în țera lor, lăudând

pre Dumneȳeu, căci au văduț împlinită prorocia lui Varlaam, ce ȳice: „*O stea va resari din Iacov, și un sceptru se va scula din Israil.*“ (Numerii XXIV, 17).

În adevăr e de mirat, pentru ce Rescumpărătorul lumii și-a ales semne atât de josnice la venirea sa în lume, având El se împlinescă lucruri atât de mărețe. Magnații lumii cu cât sunt mai puternici, cu atâta mai mare pompă desvöltă la intrarea lor în cutare țera séu cetate, premergându-le prefectii, banderiu de călăreți și trăsuri cu stéguri, trimbițe și musici, fiind împresurați de servitori și adiutanți, primiți cu salve de bucuria și felicități de massele poporului. Pre fiul lui Dȳeu înse nimica din acestea nu-l întimpină când vine să cucerescă lumea și să o ia în potestatea sa; nu vine în vesminte strălucitoare și cu pompă, ci vine ca băiat neputințios, învălit în scutece și aședat în ésele dobitocescă; „*Și acesta va fi semn pentru voi, ȳice Angerul: că veți afla pruncul învălit în scutece, culcat în esle,*“ (Luca II).

Fiind strălucitoare și mari simbolurile séu semnele împărăției și a puterii lumesci, óre semnele lui Christos, rescumpărătorul, cele josnice, mici și desprețuite de lume să nu deróge maiestății dumnezeesci? Să ne mirăm, că Jidovii n'au recunoscut pre Christos, pre care ei îl asteptau să vină ca un Imperat (Mesia) puternic cu mari semne și alaiu?

O nici de cât, ci mai virtos trebuie să scim, că alta e judecata lui Dȳeu și alta judecata lumii: „*Că ce este mărit, la ómeni, este desprețuit la Dȳeu*“ (Luca 17).

La Dȳeu sunt mari numai bunurile inimei, cele sufletesci; și la Dȳeu e mare, cel ce are bunuri de acestea. Precum Angerul ȳice de Ioan botezătoriu: „*Va fi el mare la Dumneȳeu*“ (Luca I) nu prin putere și avere; căci umblă desculț, îmbrăcat în pei de cămilă, fără casă, fără pat și fără servitori, trăind din mănăcări de ale dobitocelor; ci prin sfințenia vieții și virtuțile sale. Așa dar nu sunt josnice și mici semnele venirii lui Christos, ci mari și strălucitoare, căci sunt semnele sfințeniei și ale virtuților, pre care cine voesce a le cunósce, trebuie să-și deslege curelele încălțămintelor, adecă să nesocotescă opiniunile stângace ale lumii acesteia.

III.

Christos domnul ni s'a aretat nóue nu în chipul lui Dȳeu, nu între fulgere și trăsnete, ca pre cei slabi să-i sparie, ci în chipul robului, ca pre cei robiți să-i mântue. „*Luând chipul robului*“ și-a ales Vitleemul pentru nascere, Ierusalimul pentru patimă: ca prin misera sa nascere să ne caștige nóue nascerea cea sublimă în ceriu.

Vitleemul însemneză casa pânei; și când ȳicea Ch. despre sine: „*Eu sunt pânea vieții*“, a voit ca inimile aleșilor sei să-le re'noescă cu îndestulirea internă.

Situația Vitleemului, care era calea spre Ierusalim, ne dă a pricepe, că numai prin smereniă și

umilință se p^ote înălța și omul la cerescul Ierusalim.

Păstorii văd^înd zarea lumin^osă, și au^înd vorba ânger^osă, de loc au cre^uț; și vestirea lor simplă a a^liat cre^uțem^înt la popor, că „pre poporul simplu Pa ales D^oeu, care nu scie împ^îna și colori cele au^îșite,” țice Sântul Ambrosie (la Luca ev. II.)

Hannibal în espedițiile sale a luat cu sine pre Polybiu spre a-i glorifica victoriile reportate în contra romanilor. Alessandru cel mare doria s^î învie pre Homer, ca s^î aibă un demn vestitoriu al laudelor sale. Nu așa înse Christos, a cărui evangeliă nu sufer^e coloritura vestitoriului, precum pétra draconites nu sufer^e poleitura măestrului.

Numitu-s'au mai mulți din partea ómenilor *Salvatori* séu rescump^îrători, precum la evrei, aceia, carii au eliberat pre popor de jugul ap^îsătorilor; la romani, *Patres patriae*, carii au scăpat republica de un inamic séu periclu iminent; la Greci, *Agexicacki*, carii au alungat dela ómeni bólele, bálaurii și alte rele.

Dar acestia s'au luptat pentru binele și gloria specială a neamului și a patriei lor; Christos înse s'a luptat pentru binele întregului neam omenesc, carele a mântuit nu numai o națiune, nici dela un reu vremelnic, ci lumea întregă dela relele eterne, cari sunt rele mari și adeverate.

Drepte decă Jidovii au serbătorit trei luni în continuu eliberarea lor prin Judita de Holofern. (Jud. 3). Decă Grecii au redicat între semi^îdei pre Esculap și Hercules; ér când Quintus Flaminius i-a mântuit de jugul lui Macedonénul; au strigat de bucuriă, încât cădeau paserile din aer, (Valerius Maximus Lib. 4. cap. ult.), decă Siracusanii s'au bucurat și au glorificat pre Timoleon, carele în aniversarea nasceri, sale i-a eliberat de tiranii seculari și nesuferiți (Cornelius Nepos), decă istoria laudă pre regele Agesilaus, căci cu soldații sei împreună a dormit pe pae, încât egiptenii, carii i-au adus daruri, nu voiau s^î cre^uđă că e regele, carele a venit, ca s^î-i mântu^îscă de inimizii (Cornelius Nepos), decă laudă istoria pre Iulius Cesar, căci a petrecut și a dormit sub ceriul liber împreună cu legiunile sale (De bello Gal), decă Crestinătatea preamăresce pre abatele Serapion (secl. IV), căci ca se p^otă converti cât mai mulți necredințioși și eretici, s'a v^îndut însuși pre sine de sclav: cu cât mai v^îrtos avem noi crestinii s^î serbătorim nascerea rescump^îratoriului nostru Christos, carele luând chipul robului ne-a cástigat libertatea și bucuria cea vecinică.

IV.

S^î ne deslegăm dară curelele încălțămintelor ca și Moise, și după îndrumarea evangelistului Luca (II) „S^î mergem și noi la Vitleem ca Magii și ca păstorii, s^î vedem unde s'a născut Christos;” s^î mergem ca s^î vedem măiestatea nemărginită în scutece — fără împ^îrăț^îă; atotputernicia în statul prunciei —

fără putere; dreptatea în sinul maicii — fără de arme; eterna înțelepțiune în leagăn — necapace de a-și întrebuița priceperea; pre Dumne^u — nerecunoscut; pre atotțitoriul — fără adăpost pe pământ. S^î mergem, ca s^î-i facem omagiul și supunerea noastră, după porunca ce tatăl ceresc ni o dă prin gura profetului (Psalm II 10—11) „Și acum Imp^îraților înțeleg^îți, învețați-ve voi carii judecați pământul, serviți toți lui D^oeu cu frică și ve bucurați cu cutremur, sărutați pre fiul și ve închinați Lui, ca s^î nu superați pre tatăl; că . . . ferice de toți carii cred într^însul.”

Tatăl ceresc nu poftesce dela noi, ca s^î aducem fiului seu daruri de a le Magilor, ci poftesce daruri, de care tot omul p^ote dispune, dar care totuș sunt mai scumpe, de cât tóte darurile ce s'au dat și se dau Imp^îraților.

Căutând icónele nou născutului Christos, de regulă vom ved^î lângă El și mielușelul, care în testamentul vechiu și nou adese-ori obvine, și prin însușirile sale naturale închipuind pre Christos, ne înv^îță normele credinței, a speranței și a iubirei, pe care virtuți se întemei^îză tóta legea crestin^îscă.

Mielul, cel ce astăzi deosebit simbolis^îză pre nou născutul Christos ne înv^îță credință, căci nu caută și nu esamin^îză pre mamă-sa după căutătură și formă, ci ascultă numai glasul ei, și au^îndu-o grăbesce la ea.

Așa păstorii, când li s'a spus, că s'a născut Christos, Mântuitoriul lumii, de loc s'au dus și l'au aflat, pre carele ei din față și prin vedere nu l'ar fi potut afla.

Ei des^î au ve^uț că Christos nemica nu poșede de ale Măiestății, ci e serac și umilit și cu totul neasăm^înat acelui Mesia, în care n^îdăjduiau jidovii: totuș au cre^uț că e fiul lui D^oeu, și s'au lipit de El.

Sutașul a au^îț glasul lui Christos și a cre^uț; așa păstorii au au^îț numai glasul ângerului și nu s'au îndoit: dar ei nu s'au îndestulit numai a sci, că s'a născut Mesia, ci au mers la Vitleem, l'au ve^uț, l'au adorat și l'au binevestit.

Tot așa nu e deajuns, că ai au^îț dela preot și înv^îțatoriu, cât e de urit pecatul séu cum s^î faci fapte bune; ai s^î și faci ce ai au^îț. Preoții sunt ângerii tei, carii îți vestesc, unde s'a născut Christos, ca s^î mergi și tu s^î te închini Lui.

Mielul ne înv^îță a av^î speranță în D^oeu; av^înd el naturala înclinare de a se susține, deși nu are arme de a se ap^îra d. e. ca și aricii, nici industria de a se nutri și păzi, d. e. ca și furnicile. Are numai glasul, prin care strigă: când a perdut pre mamă-sa, o chiamă prin dese sbierături, și astfel o face s^î-i respundă și s^î-i-se arate; și decă nu ar face așa ar trebui s^î péră, căci celelalte nu l'ar lăpta.

Așa noi ómenii nainte a face ceva s^î avem speranță s'au nedejde în D^oeu, fără speranță omul n'ar fi în stare a realiza nici un propus, n'ar put^î

întreprinde nici o afacere cu succes. Fără speranță omenimea nu s'ar fi putut înălța la trépta culturală unde se află. *Speranța este putere a sufletului, prin care noi asteptăm cu încredere împlinirea promisiunilor lui I. Christos, prin care putem fi fericiți aicia și în ceea lume.*

Credința e rădăcina, sperața e tulpina ér iabireea e coróna cu fruptele în pomul vieții. Credința e temelie, pe credință se razemă speranța, din speranță se nasc faptele iubirei. În speranță tare Iov a suferit tóte nenorocirile; sântii părinții fără a despera au lășit evangelia la tóte popórele.

Mielul ne învétă *caritate* séu *iubire*, căci așa iubesc pre mamă-sa, încât din întemplantare perđându-o, nu se odichnesce, ci sbéră și fuge în tóte părțile până când o află, și auđindu-i glasul fuge la ea; el deosebit iubesc și pre semenii sei; i place se pască tot împreună, și nu ușor se desparte de ei. Acésta virtute au dovedit'o păstorii, când au grăbit la Christos, ca să-l védă, de loc ce au primit scirea nasterii Lui. Nóue încă ne este deajuns a sci, că Christos în biserică când se jertvesce? Ca fără amênare să mergem să ne inchinăm Lui.

Fie-ne deajuns a auđi clopotul spre rugățiune. A veni în timpul cuvenit la slujbă, la pocăință și la celelalte spirituale.

În adevér e de mirat, că pentru lucruri trecătoare suntem atât de grabnici, ér pentru cele solide și eterne prea lenesi! Cineva se vulneréză, de loc fuge la chirurg; este cineva morbos, caută medicină și chiamă medicul; și se rupe haina, o dai la croitoriu; esti flământ ori sétos, de loc cauți mâncare ori beutură. Numai pre Dđeu și medicina sufletului nu o cauți; ranele sufletesci le purtăm îndelungat; trăgânăm a ne recăștiga grația perdută: fómea și setea după sânta cuminecătură o putem tolera îndelungat.

Păstorii reciproc aretau iubire, și se îndemnau unul pre altul đicend: *să mergem pâna la Vitelem, să vedem unde s'a născut.* „Paserile se îndemnă una pre alta prin bătaia aripelor đice profetul Ezechiel (III 12—13), „*Binecuvântată fie mărirea lui Dđeu . . . căci am auđit bătaia aripelor animalelor, care se loviau una de alta . . . și mi-a rédicat spiritul.*“

Așa noi unii pre alții să ne îndemnăm a căuta pre Christos, mai ales părinții pre băieții sei, ca să se scóle la rugățiune și la lucru.

Credința ni-o arată S. Augustin în cartea despre oi: „*Acela are mai mult loc la Dđeu, care a adus mai mult, nu argint, ci credință.*“

Asemenea speranța: „*Precum unui tată trupesc nu-i place de fiul, care-l părăsesce și merge mai bucuros a cerșitori: Așa tatălui ceresc i mai drag de acela fiu, care se razemă numai spre El.*“

Ce póte fi mai preșios, decât iubirea séu caritate, care unesc pre om cu Dđeu?

Așa decă astăzi acest mieluşel, adecă aceste

trei virtuți le vom aduce lui Christos: destule daruri vom aduce, și în schimb cu mult mai mari vom primi noi dela Dumneđeu.

Ca de încheere să sciți I. Crestini, că odinióră mare minune a vedut Moise, când páscea oile sale, arétându-i-se Domnul în flacăra focului ce ardea în mijlocul unui rug (Eşire 3). Drept ce minunându-se Moise a đis: „*Me voiu duce acolo, ca să véd această mare aretare, pentru ce rugul acela nu se mistue.*“

Acel rug de foc în înțeles alegoric este Domnul séu Cuventul, ce trup s'a făcut: rugul spinos, dur și desprețuit însemnéză omenirea lui Christos, cea espusă la necazuri și ostenele, la sărăciă, la umilință și desprețuire, zăcend plane astăzi în ósle în figura unui băiat neputinșios pentru mântuirea noastră.

Focul însemnéză dumneđeirea: „*Dumneđeul teu este foc mistuitoriu*“ (II lege IV 24). Precum focul n'a mistuit rugul, așa dumneđeirea n'a mistuit omenirea, mortalitatea și neputința lui Christos.

Aceea ce óre când a vedut Moise în figură, astăzi păstorilor s'a aretat în realitate; căci precum și catavasia sântei sərbători intonéză: „*Astăzi Christos în Vitelem se nasce din feșioră; astăzi cel fără de început se începe, și cuvântul se intrupéză. Puterile ceriurilor se bucură, și pământul cu ómenii se veselesce. Maghii daruri aduc; păstorii minunea vestesc; érá noi ne incetat strigăm: Mărire întru cei de sus lui Dumneđeul, și pe pământ pace, între ómeni bună înțelegere.*“

Epistolele parochului bétrân.

I.

În bite nepóte! Nuți-am scris de mult. Am fost cuprins cu slujba la sfințele sərbători și mai cu seamă cu greutățile bétrânețelor mele. Povestea vorbii, la bétrânețe nu mai sunt đilele omului surori una cu alta. Cu tóte bétrânețele mele am avut și o bucuriă, și anume, că am potut împlini slujbele la sfințele sərbători după rânduiéla sântei nóstre biserici. Și ca să nu socotesci, că noi preoții bétrâni nu șinem seamă de ceea ce scrieți Dvóstră preoții cei mai tineri, cei cu carte mai multă, étă iți-scriu, că și eu și parintele Costița cetim cu multă plăcere articolii din istoria bisericească, pre cari i-ai tipărit în „Biserica și Școla.“ Am gândit în gândul meu, veđi așa se cade nepóte și nepoșilor, să răsfoiți voi cei tineri cărțile și scrisóvele bétrâne, și ce veți învétă din acelea se puneți pre chărțiă, ca să rentineriți lumea asta mai nouă de astăzi, și să-o învétăți, să gândescă, și se lucreze mai crestinesce.

Avem lipsă mare de acéstă mai crestinescă gândire și lucrare, pentru că trăim vremuri grele, și

avem trebuință în tot locul de oameni vrednici, de oameni la locul lor.

Gândind la aceste vremuri grele mi-a venit în minte, că a fost o mare greșelă, că la noi dela fecericitul Metropolit Șaguna s'a lucrat cam pré puțin pentru îmbogățirea și răspândirea scrierilor bune teologice. Pentru că se vede, înainte vreme preoții din bătrâni sciau multă carte teologică. Ei învățau carte bisericăscă din psaltire, din cazaniă și din viețile sfinților din mineiu. Astăzi însă, așa mi-se pare mie, am cam început cu toții, și cei bătrâni și cei tineri a părăsi această modă bună, rămasă din bătrâni. Și eu așa gândesc, că la acea modă bună ne vom întorče érași, dacă vom avé la în de mânâ scrieri bune teologice.

Trecând dela acesta la lucruri mai d'ale dilii, seau cum le diceți Dvostră „actuale“, îi scriu, că anul trecut în părțile noastre a fost în ale rodurilor un an slab. N'am avut cucuruz, și chiar acum sêmțim lipsa cucuruzului cătră capétul iernii și cătră începutul primăverii. Poporul nostru suferé lipsă din pricina acesta. Acestă lipsă ni-o a adus asupra noastră seceta de astă vară. Și noi preoții și învățătorii ar trebui să gândim, și să-ne socotim, cum să-ne îngărdim încât pentru viitoriu pre noi și poporul, de a nu mai veni în o astfelu de lipsă. A gândi și a-nbate capul asupra acestui lucru, este, precum socotesc eu, astăzi cestiunea cea mai arđetóre, seau, cum îi diceți Dvostră cestiunea cea mai actuală.

Precum bag eu însă de sémă, — așa ved, că noi și la noi chiar chrana și mijlócele de chrana ale poporului se par multora lucruri pré mărunțele. Ne învêrtim, și ne svêrcolim, ca și pescele pre uscat, să punem la cale lucruri mari, și dóră pré mari, și nu arareori se întemplă, că în graiu și prin scrisóre ne cam uităm de greutățile sërmanului nostru popor. Ți-am scris acesta din urmă, iubite nepote, ca păcat să nu am, că nu ti-am spus'o Dtale și tuturor celor ce vor vré să-o audă.

Și acum, iubite nepóte, să-ți mai spun una și mai una. Am călătorit și eu mai desti ani la un têrg mai departe, să vënd nisce vite. După ce am călătorit aprópe o di în spre séră am rămas într'un sat pentru odichna de preste nópte. Ca și om deprins din tinerețe să ved în tot locul biserică și școlă, ca să cunosc pre preotul și învățătorul, — obosit cum eram, m'am dus la sfânta biserică și la școlă. Și am avut norocul, ca pre drum să-mé întêlnesc tocma cu preotul locului. M'am bucurat mult de această noro-

cósă întemplare. Și împreună cu dênsul am intrat în sfânta niserică, cât și în școlă. Amêndoué aceste dumneđeiesci aședăminte le-am aflat în bună rônduielă, și m'am bucurat mult de acésta. Am mulțămit părintelui pentru acésta. Și dênsul a avut bucuriă.

Dar, bag sémă, așa este făcut omul în lume, să nu aibă nici o bucuriă fără puțină durere. Mergênd eu prin sat cătră sfânta biserică, am băgat de sémă, că grădinile credincioșilor sunt de tot slab îngrijite. Satul era un sat frumos, cu uliți largi, și la fie-care casă grădină destul de mare; dar grădinile aprópe tóte nu erau pré bine îngrijite. Pomi erau mulți pré ici, pre colo, prin grădini, dar între pomi am vedút și mulți meri pădureți; ér legume n'am vedút prin grădini aprópe de loc.

M'am întristat de acésta, și am dis în gândul meu, étă aici o pricină a sêrăciei ómenilor. I-am spus acésta și părintelui din loc, și dênsul încă rēcunoscú, ca đeu aceea așa este, și apoi imi-adaose, „veți părinte, eu la acésta nu m'am gândit până acum, pentru că de mă gândeam astăzi nu ar fi astfelu grădinile ómenilor. Pre viitoriu însă stau bun, că nu vor mai fi așa.“

S'or fi schimbat seau nu s'or fi schimbat grădinile din satul părintelui, nu sciu, pentru că n'am mai fost pre acolo, nici cu dênsul nu m'am mai întêlnit. Sciu însă și din nenorocire ved aprópe în tótă ziua un lucru, că în ale economiei nu mergem pré bine.

Cum gândesc eu, că ar fi să fiă mai bine, îi voi scrie altă dată, după ce despre acésta voi vorbi și cu părintele popa Costița și cu părintele Terenție.

Cuvântare

la sêrbătórea sfinților trei Ierarchi.

„Așa să lumineze lumina voastră înaintea ómenilor, ca ei vedênd faptele vóstre cele bune să măréscă pre Tatăl vostru cel din ceriuri.“
Mat. 5, 16.

Iubiți Ascultatori!

S. noastră maică biserică după orânduelile S. părinți și a S. sinóde, ne poruncesce a sêrbători acele zile, în cari s'au născut, au triumfat séu au mărit anumite persoane, cari prin luminarea minții ómenilor cu învățatură și fapte mari creștinesci au contribuit la întărirea credinței în Dđeu pentru carea multe patimi și mórte au suferit. S. sêrbători dar ne aduc aminte și ne pun înainte acele învățaturi și fapte ale sfinților, cari pentru binele și folosul cel mare al credincioșilor lăpădând tóte grijile lumesci cu viața lor curată ni-au dat exemple de viață.

er cu învățăturile lor ni-au arătat calea adevărului carea conduce la Ddēu.

Acēsta s. și de astăzi este închinată întru aducerea aminte și pomenirea celor trei Ierarchi ai s. nōstre biserici; voesc sē-vē arēt și sē-vē pun înainte viața acelor trei luminători ai creștinilor, ca din faptele și învățăturile lor sē-vē îndreptați tot mai mult în cuvintele și tōte lucrurile vōstre cătră Ddēu, carele viața și tōte bunurile acestei lumi ni-lea dăruit ca prin folosința acestora și prin toți pașii vieții nōstre sē-ne arătăm că suntem fiii Lui cei vrednici.

Ascultați dar, iubiților cine au fost cei trei ierarchi!

Precum pre ceriu lucéfărul cu mărimea și strălucirea sa întrece tōte stelele și dintre tōte este mai frumos și mai plăcut ochiului, chiar așa și acei trei bărbați ai bisericii cu profunda lor înțelepciune și mărimea faptelor lor au întrecut pre toți ómenii fiind asemenea apostolilor.

A fost chiar voința lui Ddēu, ca acei trei lucéfəri cari au revărsat lumină și înțelepciune pre pământ sē-sē nască și sē petrecă aici chiar atunci când era mai mare rătăcirea între ómeni despre adevărurile credinței și a învățăturilor Mânt. nostru; cu adevărat dice dar Isus Cr. „Până ce nu va trece ceriul și pământul nici o iotă nimic nu sē-va perde din lege,” căci iată pentru apărarea adevărului credinței celei în primejdie din cauza diferiților eretici, trei viteji străluciți ca sórele sē ivesc în locul altora cari cu drag ș'au jerfit viața pentru evangelia Dlui. Acești viteji vin înarmați cu credință neclătită în puterea crucei și evangheliei Domnului; ei cu înțelepciunea, dragostea lor cea creștină și smerenie înprăstie întunecul nepriceperii, deși asemenea gonți și împărtașiți de grele suferințe, ei neînfricați și luptând fără oboselă, delătură rătăcirile ómenilor și ca stâlpi tari întăresc biserica D-lui în luptă contra vrășmașilor.

Era minunată acea vreme d-lor, când de odată tot în același timp sē iviră acei trei înfocați apostoli ai D-lui și cu tot focul credinței nimiciră pre cei ce înprăstiau și lățiau învățături rătăcite și mincinoase despre Mânt. Cr. de acea și poporul care-i asculta și sē uimea de înțelepciune a și dulcēța cuvintelor lor nu scia pre care din ei sē-i cinstescă mai mult; unii lăudau mai tare pre Vasiliu, alții pre Gregoriu ér ceialalți pre Ioan Chrisostomul; încât sē disputau între olaltă despre mai marea înțelepciune și vrednicie a acestor trei sfinți. Étă sē înfățișara sfinții înaintea Archiereului, episcopului din Constantinopol și-i diseră: „Noi la Ddēu una suntem și nici o împotrivire séu vrajbă între noi nu este, ci fieșce-care din noi porniți fiind de Duchul S. am scris și vorbit învățăturile cele de mântuirea ómenilor, unul nu-i mai mare ca și altul între noi.” (Sinaxariu)

Dar sē-vē arēt cu puține cuvinte viața acestor luminați ai s. bisericii a D-lui. S. Vasiliu cel mare s'a născut în an 328 d. Chr. a viețuit 51 de ani. S. Gregoriu de Nasians s'a născut în an. 322 a trăit 67 de ani, ér S. Ioan Chrisostom s'a născut în anul 347 a repausat în an. 407 a viețuit dar 60 de ani. Toți trei au fost fiii unor părinți avuți, deci cu atât mai mare laudă și cinste li-se

cuvine căci lăpădând tōtă plăcerea și tignēla ce averea pōteda omului, au preferit, au aflat mai de folos retragerea în puscicie petrecēnd în pustietăți cu hrană slabă, înbrăcaminte săracăciōsă și odihnă prin pesceri slujind neîncetat lui Ddēu cu inimă credincioasă; străbătēnd vestea învățaturii și înțelepciunii lor, poporul i-au adus din singurătate și i-au pus păstori ai turmei cei cuvēntătoare a lui Christos, i-au ales de preoți; mai târziu pentru cuviința lor cea mare au fost sfințiți de episcopi și ca-sē cunōsceți căt de puțin sē îngrijēu acesti trei sfinți de sine și de binele lor cel pământesc, étă numai un esemplu din viața S. Vasiliu pre care Impērătul Valent cel în rătăcire vēzēnd cum poporul sē apropie, ascultă și primesce învățăturile S-tului l-a prins și i-a dīs că-i va lua averile de nu-va asculta de el. „Inspăimântă-mē cu alt ceva decât poți dīsē sfântul, eu am numai o haină și câte-va cărți;” da, căci tōtă averea și-o împărțise sēracilor, bisericilor și școlelor.

Cuvēntările lor cele minunate cu cari plecau poporul cel ispitit — la ascultare și frica lui Ddēu i-au făcut pre ei mai mult vestiți, încât de atunci și până astăzi nu s'au aflat ómeni asemenea lor cari sē șcie vesti în mod așa minunat cuvēntul lui Ddēu, de aceea nu numai biserica nōstră drept credincioasă ai căreia fii au fost s. Ierarchi, dar și bisericile apusului îi laudă și măresc pentru mărimea înțelepciunii lor. S. liturgii pre cari le sēvirsiau s. apostoli și următorii lor, acesti s. Ierarchi le au orēnduit cu minunate și suflet înălțătoare rugăciuni, pre cari noi de 1500 de ani le sēvirsim chiar pre cum ei ni le-au lăsat de mare și scumpă moștenire.

S. maică biserica în cinstea și mărirea S. Vasiliu cel mare, alui Gregoriu și Ioan Chrisostom așa cântă: Cu ce cununi de laudă vom încununa pre învățatorii cei despărțiți cu trupurile și împreunați cu duhul, pre mai marii de Ddēu purtătorii cei întogmai cu numărul și slugile treimei, pre luminătorii cei ce au luminat lumea, stâlpii bisericii pre carii cu cununi de mărirea ca pre niște biruitori i-au cununat Christos Ddēul nostru cel ce are mare milă.

Sē-vē îndemnați dar I-lor din faptele acestor sfinți sē ascultați și sē țineți învățăturile lor cari în tōte Duminecile și s. sērbători dela înălțimea s. altariu sē vestesc, alergați cu mic cu mare la acest lăcaș de mântuire și fericire pământescă, căci s. biserica este pōrta raiului în care cu toții dorim a locui după trecerea din această viață.

Și acum sē mai glăsuim în cinea S. Ierarchi cu tropariul dīlei: „Ca ceia ce a-Ți fost întocma la obiceiul apostolii și lumii învățatori, stapânului tuturor rugați-Vē pace lumii sē dăruescă și sufletelor nōstre mare îndurare. Amin.

F. Giriș, 21 Ianuarie 1895.

P. Serbu,
preot.

D I V E R S E.

* *Consistoriul eparchial aradan* este conchemat la ședință plenară pe Marți în 31 Ianuarie s. t. v. la 10 ore dimineața. Obiectele, cari se vor pertracta cu această ocaziune sunt următoarele: 1) Raportul despre trecerea din viață a regretatului protopresviter Georgiu Crăciunescu și luarea dispusețiunilor de lipsă pentru deplinirea protopresviteratului vacant al Belințului; 2) Luarea dispusețiunilor de lipsă pentru alegerea unui deputat preoțesc la sinodul eparchial și la congresul național-bisericesc în cercul Chisetău; și în fine 3) Dispuneri în privința încasării aruncului de cult.

* *Numărul festiv* al fôiei „Transilvania“ edat din incidentul jubileului de 25 de ani al numitei foi are un cuprins bogat și variat. Cuprinsul acestui nr. este: „Transilvaniei“ la jubileul de 25 de ani, poesiă de redactorul, părintele protopresviter, asesor consistorial Zacharia Boiu, „trei decenii din viața asociațiunii de asemenea de redactorul, cu portretele fostilor președinți ai asociațiunii, fericirii întru aducere aminte: Archiepiscopul și Metropolitul Andreiu baron de Șaguna, baronul Vasiliu Ladislau Popu, Timoteiu Cipariu, Iacob Bologa și Georgiu Barițiu, precum și al fericitului profesor seminarial Ioan Popescu, fost secretariu al asociațiunii: Aforisme de adevărată valoare literară, scrise de Escelenția Sa Înalt Pré Sântitul Domn Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul, de Ilustritatea Sa Înalt Pré Sântitul Domn Archiepiscop și Metropolit Victor Mihalyi, Pré Sântia Sa, părintele Episcop al Aradului Ioan Mețianu, Pré Sântia Sa, părintele Episcop al Caransebeșului Nicolae Popea, mai departe de dnii: D. Sturdza, I. M. Moldovan și alții: După această urmăză mai mulți articlii de un deosebit interes, scriși de mulți dintre bărbații nostri de litere.

* *Dăruri pre sêma sfintei biserici.* Mai mulți credincioși din comuna Desna, îndemnați de sêmțul de pietate și de zel creștinesc au concurs în decursul anului trecut cu denariul lor la înfrumșetarea sfintei noastre biserici și anume: Confratele nostru Teodor Beldea și soția sa Catița au dăruiat pre sêma sfintei noastre biserici din Desna un rând de ornate în preț de 80 fl. v. a.; confratele nostru Toma Costea și soția sa Elena au dăruiat pre sêma sfintei biserici un rând de ornate în preț de 40 fl. v. a., ér confratele nostru Teodor Pinteș și soția sa Miliana întru bucuria și sănătatea fiilor lor Teodor și Flórea au dăruiat pre sêma sfintei biserici din Desna un prapore în preț de 27 fl. v. a.

Se dea Dumneșeu, ca jertfa adusă de numiții credincioși pre altariul sfintei bisericii Domnului să fiă bine primită, și să li-se răspătêscă însutit și înmuit prin sănătate și viață între lungime de zile. Desna 30 Ianuarie 1895. Zacharia Milian, preot in Desna.

* *Convenire socială împreunată cu joc* arangêză tinerimea meseriașă română din Arad în 16 Februarie nou 1895 în sala „Krispin.“ Venitul curat al acestei petreceri este destinat pentru ajutorarea învățaceilor meseriași români lipsiți de mijloce.

* *Himen.* Di Traian A. Vățan, ales de preot în Arad își serbeză astăzi cununia cu dșóra Ecaterina Ursu din Curticiu. — Felicitările nôstre!

* *Invitare de prenumeratiune* deschide dl P. Brosteanu la opul: „Istoria împêratului Traian și a contimporanilor sêi“ de Dr. Heinrich Franke, — care va apăré în traducere autorisată în limba română în timp de 12 luni în 12 fasciclii de câte 4 côle. — Prețul opului întreg est de 4 fl. platibil în rate cuartale anticipative.

* *Adunarea generală primă* a institutului de credit și economii „Lipovana“ societate pre acțiuni în Lipova este conchemată pre ziua de 21 Februarie s. t. nou la 10½ ore în localul institutului, opidul Lipova. Obiectele de pertractare sunt: raportul direcțiunii pre primul an de gestiune, raportul comitetului de supraveghiare, darea absolutoriului direcțiunii și comitetului de supraveghiare, alegerea comitetului de supraveghiare pre un period de trei ani, și pertractarea eventualelor propuneri.

Din bilanțul estradat de direcțiune pentru anul prim de gestiune al institutului de credit și economii estragem, că din capitalul de fondare ficsat în sumă de 50,000 fiorini s'au plătit opt rate cadente până acum în sumă de 42,740 fl. depuneri spre fructidcare au fost la finea anului trecut 57,903 fl. Profitul curat în primul an este de 5660 fl.

* *Papa și socialismul.* Papa Leo XII. întrebat fiind zilele trecute, că ce ține Sântenia Sa despre socialism, — a răspuns, că socialismul nu pôte avé viitoriu din motivul, că nu recunósce religiunea, și este dușman bisericii.

* *Biserică dërîmată.* Se scrie din Marsala, că în 4 Februarie n. s'a întêmpat acolo o groaznică nenocire. Biserica Santo-Carlo, zidită încă în veacul al XIII-lea, tocmai în timpul vecerniei, când spațioasa biserică era îndesuită de public, — s'a cutropit asupra credincioșilor cu o teribilă detunătură. Până acum s'au scos din ruine 45 morți și vre-o 35 greu răniți. Câți morți și câți răniți se mai află încă în mijlocul ruinelor, — nici pe departe nu se pôte constata. Un tiner care încă era în biserică, dar din nocire a scăpat teafér, a fost atât de teribil pătruns de groaznica priveriște, în cât îndată după eșirea din biserică a cădút mort.

* *Un rege, care vré rêsboiu.* Foile spaniole publică o interesantă istorióră din viața micului rege spaniol Alfons, pe care poporul îl numesce numai Alfonsino. Micul rege, tocmai zilele trecute și-a serbat a noua și aniversală, cu care ocaziune a primit drept cadou din partea armatei o frumósă sabiă de Toledo. Cadoul a fost predat regelui din partea unei deputațiuni prin o vorbire festivă, în care se esprimă convingerea, că asemenea acestei sâbii, întrêga armată spaniolă va sta la dispozițiunea regelui. Alfonsino a primit deputațiunea cu multă grațiă și, după depártarea aceleia, micul rege începu cu totă mândria sa sêși zângănêscă noua sabiă înainte mamei sale. — Într'acestea mama regină regentă întrebându-l, că dela dênssa, ce cadou ar pretinde de ziua nascerei? Alfonsino 'i-a răspuns: „Șcii, iubită

mamă, acum am deja o frumoasă sabiă și mulți-mulți soldați. Te rog prea mult, să arangem acum un mic res-boiu . . . asta ar fi atât de frumos! . . .“

* **Așezământul „Carol Elisabeta.”** Prin „Monitorul oficial” s'a promulgat legea prin care se recunoște așezământul de ajutor pentru săteni „Carol-Elisabeta,” creat de Maiestatea Sa, pentru a veni în ajutorul locuitorilor rurali, care în anii de secetă sunt lipsiți de mijloce de traiu, calitatea de persoană morală. În același timp a fost aprobat de către rege și regulamentul de administrațiune al acestui așezământ. Prin acest regulament administrațiunea instituțiunii e încredințată unui comitet compus dintr'un director, cei doi rectori ai universităților din Bucuresci și Iași și din administratorul domeniului Corónei.

Concurs.

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești dela școala confesională ort. română din **Parța** (inspectoratul Timișorii) se escrie concurs cu termen de alegere **pe ziua de 19 Februarie v. a. c.**

Emolumentele anuale sunt: 1) Bani gata 350 fl. v. a.; pentru conferință 5 fl.; pentru scripturistică 5 fl.; pentru famulația 8 fl. v. a.; 2) 4 jughere de pământ și o grădină de 600 st □ cari alesul le va folosi în timpul, cât vor fi în posesiunea comunei bisericesci, și după cari va suporta toate dările; 3) 4 orgii de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ; 4) dela înmormântări unde va fi poftit 50 cr.

Refectanții au să-și substernă recursurile proveđute cu testimoniu de cvalificațiune și limba magiară, adresate comitetului parochial din Parța — Prea On. Domn protopresbiter și inspector de școle Dr. Tr. Putici în Timișóra — Fabric; având să dovedescă și aptitudinea, de a conduce corul vocal deja esistent, la ce alesul va fi obligat fără alta remunerațiune. Competinții vor avé să se presente în vreo duminecă ori sêrbătore în s. biserică de acolo, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, inse nu în ziua alegerii.

Se observă, că alesul va avé să se îngrijescă singur de cortel, până la edificarea școlei, ce se intenționează.

Din ședința comitetului parochial, ținută în Parța la 14 Decemvre v. 1894.

Nicolae Micluța, m. p. *Avram Blaș, m. p.*
președinte. notariu.

Cu consensul protopresbiterului: DR. TR. PUTICI, m. p.,
inspector de școle.

Conform ordinului Veneratului Consistoriu aradan dto 23. Noemvre 1894. Nr. 6660/1894., se escrie concurs pe capelania temporală sistemisată lângă parochul Dimitrie Panea din **Pauliș**, cu termen de **30 zile dela prima publicare.**

Venitul prețesc din parochia respectivă e următorul: 1) Una sesiune parochială constatătoare din 31^{1/2} lanțe de pământ, a căreia venit anual se compută la 540 fl.; 2) Birul prețesc dela 154 numere de case computat la 150 fl.; 3) Venitele stolari computate la 130 fl., cari toate la olaltă dau suma de 820 fl., fără detragerea contribuțiunii reg. de 63 fl.

Din acest venituri, capelanul alegând va avé să capete jumătate venit, rămânând celălalt jumătate venit parochului susnumit.

Parochia se clasifică de clasa primă.

Recurenții proveđuți cu testimonii de cvalificațiune pentru parochiile de clasa primă, vor avé să-și trimită recursurile lor — ajustate cu documentele prescise — la Prea Onoratul Domn Vasile Beleş, protopresbiter în Maria-Radna, până la terminul preclus; ér pân'atunci sunt poftiți a se arăta în vreo Duminecă ori sêrbătore în sânta biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cuvântări și cele rituale bisericesci.

Pauliș, din ședința comitetului parochial gr. or., ținută la 12 Ianuarie, 1895.

Nica Mustețiu, m. p. *Stefan Ohnu, m. p.*
președ. comit. paroch. not. comit. paroch.

În conțelegere cu: VASILE BELEȘ, m. p. protopresbiterul Radnei.

Pentru îndeplinirea postului învățătorec la școala gr. or. rom. confesională din **Ohaba-Forgaciu**, se escrie concurs cu termenul de alegere pe **9/21 Februarie a. c.**

Emolumentele sunt: 1) în numărariu 200 fl. v. a.; 2) pentru conferință 6 fl. v. a.; 3) pentru scripturistică 5 fl. v. a.; 4) în naturale 9.30 Hectlitre grâu și 9.30 Hectlitre cucuruz, 2 jugere pământ arătoriu, 8 orgii de lemne din cari se încăldește și școala, locuință liberă cu grădină de legumi de un juger și dela înmormântări 50 cr.

Recursurile cuviincios ajustate se se trimită Preaonoratului oficiu protopresbiterial al Belințului în Chisetu; având concurenții în vreo Duminecă, ori sêrbătore a se presenta în sta biserică locală, spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântările bisericesci.

Recurenții cu testimoniu de cvalificațiune din limba magiară și cei ce vor șci instrua corul vocal vor avea preferință.

Ohaba-Forgaciu, 7/19 Ianuarie 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: LUCIAN ȘEPETIANU, m. p. adm. protopresbiterial.

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă veteranul preot *Ioan Lele* din **Erdeși**, (Erdehegy), decretat de Ven. Consistoriu sub Nr. 6590/1894. se publică concurs, cu termen de alegere pe **12/24 Februarie a. c.**

Beneficiul împreunat cu parochia constă din: a) peste 28 jugere catastr. pământ arătoriu, împreună cu competența de pășune; b) casă parochială cu estravilane; c) birul dela 60 de case; d) stolele usuate; cari toate dau suma de 717 fl.

Alesul capelan va folosi jumătate din acest beneficiu. având a suporta în aceeași proporțiune sarcinile publice.

Recurenții au să-și ajusteze recursurile lor conform §. 15 lit. b) din „Regulamentul de parochii” de cl. II. și să le substernă, adresate comitetului parochial, la oficiul protopresbiterial din Chișineu (Kisjenő) până în 10/22 Februarie a. c., și au să se prezenteze conform §. 18. al aceluiași Regulament în cutare Duminecă ori sêrbătore în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în oratoriă și cele rituali.

Erdeși, din ședința comitetului parochial, ținută la 9/21 Ianuarie 1895.

Ioan Nica, m. p. *Ioan Dascal, m. p.*
președinte. notariu.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual: Dr. IOAN TRAILESCU, m. p.